

KLANK & TAAL

NR 03 • 2024

INTIEME CONCERTEN IN LEIDEN

DE LEIDSE
SALON

DE LEIDSE SALON IN 2024

Geachte muzikliefhebber,

In de derde jaargang van de Leidse Salon presenteren we opnieuw een reeks kamermuziekconcerten in de Leithenzaal van het historische weeshuis aan de Hooglandse Kerkgracht in Leiden.

We programmeren muziek en gesproken woord uit alle tijden en alle windstreken in de vorm van liedrecitals, vertelvoorstellingen, declamatoria en muziektheater.

Daarnaast stelden we een aantal prikkelende themareeksen samen met concerten rond Frédéric Chopin, Johann Wolfgang Goethe, Bachs Goldbergvariaties en duiken we in de wereld van de microtonale muziek.

In deze brochure vindt u alle concerten op een rij, een introductie op de thema's en natuurlijk de praktische informatie over de kaartverkoop en onze bereikbaarheid.

U bent van harte welkom bij de Leidse Salon

PAGINA
19

PAGINA
35

PAGINA
36

PAGINA
37

PAGINA
34

PAGINA
11

PAGINA
27

PAGINA
15

PAGINA
24

INHOUD

- 01 **WELKOM** bij de Leidse Salon
- 02 **INHOUD**
- 04 **AGENDA** Januari t/m november 2024
- 08 **THEMA'S IN DE SALON**
- 10 **VRIJDAG 19 JANUARI**
Les heures Persanes
- 11 **DONDERDAG 25 JANUARI**
Matricale
- 12 **DONDERDAG 1 FEBRUARI**
Dichter bij Feith
- 13 **VRIJDAG 9 FEBRUARI**
Frédéric Chopin
- 14 **DONDERDAG 15 FEBRUARI**
Kom zijn liefste
- 15 **VRIJDAG 23 FEBRUARI**
Jane Austens Salon
- 16 **VRIJDAG 1 MAART**
Mooier dan een zomerdag
- 17 **VRIJDAG 8 MAART**
Enoch Arden
- 18 **DONDERDAG 14 MAART**
Beethoven wie ben je?

- 19 **DONDERDAG 21 MAART**
De Goldbergvariaties: saxofoonkwartet
- 20 **WOENSDAG 27 MAART**
De Jonge Werther
- 21 **VRIJDAG 5 APRIL**
Feest van het begin
- 22 **VRIJDAG 12 APRIL**
De Hollandse Chopin
- 23 **DONDERDAG 18 APRIL**
Goethe en Schubert
- 24 **DONDERDAG 25 APRIL**
Sterke vrouwen in de 17de eeuw
- 25 **VRIJDAG 10 MEI**
Manfred
- 26 **VRIJDAG 17 MEI**
Harry Partch

- 27 **DONDERDAG 23 MEI**
De Goldbergvariaties: piano
- 28 **DONDERDAG 30 MEI**
Microtonaliteit
- 29 **VRIJDAG 13 SEPTEMBER**
Salon Zauberflöte
- 30 **WOENSDAG 18 SEPTEMBER**
De Curaçaose Chopin
- 31 **VRIJDAG 27 SEPTEMBER**
De wereld van de vocale
31-toons muziek
- 32 **WOENSDAG 9 OKTOBER**
Medtner op teksten van Goethe
- 33 **VRIJDAG 18 OKTOBER**
Along the silkroad
- 34 **VRIJDAG 25 OKTOBER**
Goethes Faust

- 35 **WOENSDAG 30 OKTOBER**
Misia
- 36 **VRIJDAG 8 NOVEMBER**
Kreutzer Sonata
- 37 **WOENSDAG 13 NOVEMBER**
Grensvariaties
- 38 **DONDERDAG 21 NOVEMBER**
De Russische Chopin
- 39 **VRIJDAG 29 NOVEMBER**
De Goldbergvariaties: strijktrio
- 42 **THEMA 1: BRIEVEN, VERHALEN,
GEDICHTEN EN BOEKEN**
- 46 **THEMA 2: CHOPIN EN DE ANDERE CHOPIN**
- 50 **THEMA 3: DE GOLDBERGVIARTIES
GEVARIIEERD**
- 54 **THEMA 4: JOHANN WOLFGANG GOETHE**
- 58 **THEMA 5: STEMMINGEN**
- 62 **LID WORDEN** van de Leidse Salon
- 64 **ALGEMENE INFORMATIE**

JANUARI

VRIJDAG 19 JANUARI

LES HEURES PERSANES

blz 10
Ralph van Raat, piano en schrijver Kader Abdolah met muziek van Charles Koechlin en Perzische verhalen van Abdolah.

DONDERDAG 25 JANUARI

MATRICALE

blz 11
Het Nymphaeas Trombone Quartet met 5 eeuwen muziek.

FEBRUARI

DONDERDAG 1 FEBRUARI

DICHTER BIJ FEITH

blz 12
Henriette Feith, sopraan, Lineke Lever, piano en Sebastiaan van Halsema, cello. Liederen uit de 'Hollandsche Romantiek'.

VRIJDAG 9 FEBRUARI

FRÉDÉRIC CHOPIN

blz 13
Nicolas van Poucke, piano met werken van Chopin.

DONDERDAG 15 FEBRUARI

KOM ZIJN LIEFSTE

blz 14
Het Feest der Poëzie met Nederlandse liederen op teksten van Herman Gorter.

VRIJDAG 23 FEBRUARI

JANE AUSTENS SALON

blz 15
Duo Houberg & Vegter met liederen van o.a. Belle van Zuylen, Maria Szymanowska, Hélène de Montgeroult.

MAART

VRIJDAG 1 MAART

MOOIER DAN EEN ZOMERDAG

blz 16
Shakespearesonnetten met luitduo Verhagen & Mackor en Bas Belleman, voordracht, muziek van John Dowland en tijdgenoten.

VRIJDAG 8 MAART

ENOCH ARDEN

blz 17
Hanna Shybayeva, piano en Alexander Oliver, declamatie. Declamatorium met muziek van Richard Strauss.

DONDERDAG 14 MAART

BEETHOVEN WIE BEN JE?

blz 18
Storioni trio & Thom Hoffman met Beethoven.

DONDERDAG 21 MAART

DE GOLDBERGVARIATIES: SAXOFOONKWARTET

blz 19
Bachs Goldbergvariaties door het Berlage Saxofoonkwartet.

WOENSDAG 27 MAART

DE JONGE WERTHER

blz 20
Arthur Rusanovsky, viool met werken van o.a. Paganini en Kreisler.

APRIL

VRIJDAG 5 APRIL

FEEST VAN HET BEGIN

blz 21
Ensemble La Silva met werken van Forqueray, Joke van Leeuwen, voordracht.

VRIJDAG 12 APRIL

DE HOLLANDSE CHOPIN

blz 22
Lisa Jacobs, viool en Frans Douwe Slot, piano. Werken van Gerard van Brucken Fock.

DONDERDAG 18 APRIL

GOETHE EN SCHUBERT

blz 23
Florian Just, bariton en Jan-Paul Grijpink, piano. Liederen van o.a. Schubert op teksten van Goethe.

DONDERDAG 25 APRIL

STERKE VROUWEN IN DE 17de EEUW

blz 24
La Sfera Armoniosa met Claron McFadden, sopraan. Werken van Barbara Strozzi, Francesca Caccini en Veronica Franco.

MEI

VRIJDAG 10 MEI

MANFRED

blz 25
Artem Belogurov, piano en Jedidah Wentz, declamatie. Declamatorium *Manfred* van Byron met muziek van o.a. Schumann.

VRIJDAG 17 MEI

HARRY PARTCH

blz 26
Scordatura Ensemble met instrumenten en muziek van Harry Partch.

DONDERDAG 23 MEI

DE GOLDBERGVARIATIES: PIANO

blz 27
Bachs Goldbergvariaties door Hannes Minnaar, piano.

DONDERDAG 30 MEI

MICROTONALITEIT

blz 28
Ensemble SCALA met werken van o.a. De Beer, Badings en Riley.

PAGINA
20

AGENDA

NAJAAR 2024

SEPTEMBER

VRIJDAG 13 SEPTEMBER

SALON ZAUBERFLÖTE

blz 29

Femke Huizinga, viool,
Izhar Elias, gitaar, Marta
Jiménez, altviool
en Marius Gosschalk,
verteller met delen uit
Mozarts *Zauberflöte*.

WOENSDAG 18 SEPTEMBER

DE CURAÇAOSE CHOPIN

blz 30

Alexander Kraft van Ermel,
piano met muziek van
Chopin en Statius Muller.

VRIJDAG 27 SEPTEMBER

DE WERELD VAN DE VOCALE 31-TOONS MUZIEK

blz 31

Vokalproject 31 met vocale
muziek van de Renaissance
tot heden.

OKTOBER

WOENSDAG 9 OKTOBER

MEDTNER OP TEKSTEN VAN GOETHE

blz 32

Ekatarina Levental,
mezzosopraan en

Frank Peters, piano
Liederen van Nikolaj Medtner
op teksten van Goethe.

VRIJDAG 18 OKTOBER

ALONG THE SILKROAD

blz 33

Trio Osuna met traditionele
muziek uit onder andere
Khakassia, Macedonië,
Anatolië en China.

VRIJDAG 25 OKTOBER

GOETHES FAUST

blz 34

Marc Pantus, bariton en
Daan Boertien, piano
Episodes uit de *Faust* met
muziek van o.a. Schubert,
Schumann en Beethoven.

WOENSDAG 30 OKTOBER

MISIA

blz 35

Revue Blanche met een
muzikale vertelling rond
Misia Sert met muziek van
Déodat de Séverac, Georges
Auric, Louis Durey, Erik Satie
en Maurice Ravel.

NOVEMBER

VRIJDAG 8 NOVEMBER

KREUTZERSONATE

blz 36

Vespuccikwartet met muziek
van Janáček en Beethoven.
Sieger Sloot, verteller.

WOENSDAG 13 NOVEMBER

GRENSVARIATIES

blz 37

New European Ensemble
en P.F. Thomése
Vertelvoorstelling met
muziek van Martijn Padding.

DONDERDAG 21 NOVEMBER

DE RUSSISCHE CHOPIN

blz 38

Koenraad Spijker, piano
met muziek van Chopin en
Skrjabin.

VRIJDAG 29 NOVEMBER

DE GOLDBERGVARIATIES: STRIJKTRIO

blz 39

Bachs Goldbergvariaties
door het Brunsvik strijktrio.

PAGINA
33

PAGINA
29

PAGINA
39

THEMA'S IN DE SALON

THEMA'S IN DE LEIDSE SALON

In de Leidse Salon presenteren we jaarlijks 30 concerten rond verschillende thema's. In 2024 richten we onze blik specifiek op een componist (Chopin), een compositie (de Goldbergvarianties), een dichter (Johann Wolfgang Goethe). We vergelijken toonstelsels en we grasduinen in de genres waarin taal en muziek gecombineerd worden. Vanaf pagina 42 van dit boekje vindt u een introductie op de themaseries in 2024.

BRIEVEN, VERHALEN, GEDICHTEN EN BOEKEN

Een overzicht in 15 concerten en voorstellingen met muziektheater, poëzie, declamatoria en vertelvoorstellingen. Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

VR 19 JAN	LES HEURES PERSANES	BLZ 10
DO 25 JAN	MATRICALE	BLZ 11
DO 1 FEB	DICHTER BIJ FEITH	BLZ 12
DO 15 FEB	KOM ZIJN LIEFSTE	BLZ 14
VR 23 FEB	JANE AUSTENS SALON	BLZ 15
VR 1 MRT	MOOIER DAN EEN ZOMERDAG	BLZ 16
VR 8 MRT	ENOCH ARDEN	BLZ 17
DO 14 MRT	BEETHOVEN WIE BEN JE?	BLZ 18
VR 5 APR	FEEST VAN HET BEGIN	BLZ 21
DO 25 APR	STERKE VROUWEN IN DE 17DE EEUW	BLZ 24
VR 10 MEI	MANFRED	BLZ 25
VR 13 SEP	SALON ZAUBERFLOTE	BLZ 29
WO 30 OKT	MISIA	BLZ 35
VR 8 NOV	KREUTZERSONATE	BLZ 36
WO 13 NOV	GRENSVARIATIES	BLZ 37

CHOPIN EN DE ANDERE CHOPIN

Vier concerten rondom en met muziek van Frédéric Chopin. Met De Russische Chopin Alexander Skrjabin, de Hollandse Chopin Gerard von Brucken Fock en de Curaçaose Chopin Willem Statius Muller.

Zie blz 46-49 voor de toelichting bij dit thema.

VR 9 FEB	FRÉDÉRIC CHOPIN	BLZ 13
VR 12 APR	DE HOLLANDESE CHOPIN	BLZ 22
WO 18 SEP	DE CURAÇAOSE CHOPIN	BLZ 30
DO 21 NOV	DE RUSSISCHE CHOPIN	BLZ 38

DE GOLDBERGARIATIES GEVARIEERD

Drie keer Bachs meesterwerk in verschillende bezettingen: piano, saxofoonkwartet en strijktrio. Zie blz 50-53 voor de toelichting bij dit thema.

DO 21 MRT	DE GOLDBERGARIATIES: SAXOFOONKWARTET	BLZ 19
DO 23 MEI	DE GOLDBERGARIATIES: PIANO	BLZ 27
VR 29 NOV	DE GOLDBERGARIATIES: STRIJKTRIO	BLZ 39

JOHANN WOLFGANG GOETHE

Twee concerten met gedichten van Goethe op muziek gezet, een concert met de 'Faust' en een voorstelling rond 'Die Leiden des jungen Werthers'. Zie blz 54-57 voor de toelichting bij dit thema.

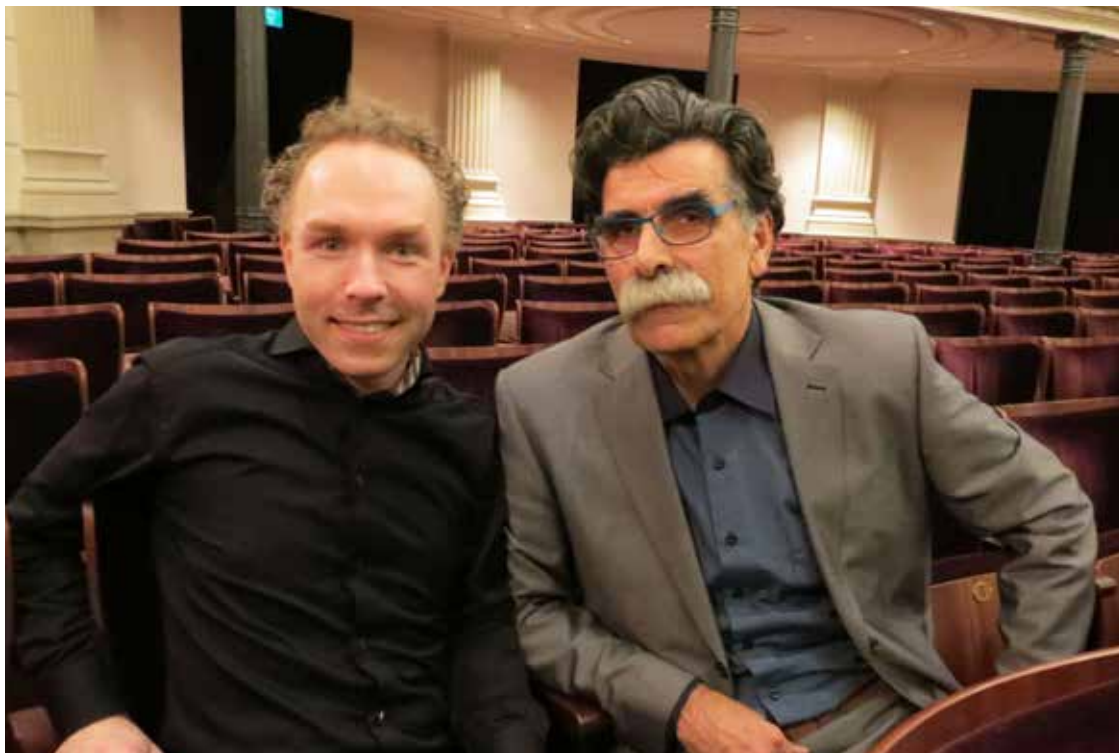
WO 27 MRT	DE JONGE WERTHER	BLZ 20
DO 18 APR	GOETHE EN SCHUBERT	BLZ 23
WO 9 OKT	MEDTNER OP TEKSTEN VAN GOETHE	BLZ 32
VR 25 OKT	GOETHES FAUST	BLZ 34

STEMMINGEN

Een ander perspectief op de Westerse muziek in vier concerten waarin composities in alternatieve toonstelsels centraal staan. Zie blz 58-61 voor de toelichting bij dit thema.

VR 17 MEI	HARRY PARTCH	BLZ 26
DO 30 MEI	MICROTONALITEIT	BLZ 28
VR 27 SEP	DE WONDERE WERELD VAN DE VOCALE 31-TOONS MUZIEK	BLZ 31
VR 18 OKT	ALONG THE SILKROAD	BLZ 33

Fotografie Foppe Schut

VRIJDAG 19 JANUARI 2024 | 20.15 UUR

LES HEURES PERSANES

De Franse componist Charles Koechlin schreef zijn cyclus *Les heures Persanes* naar aanleiding van het dagboek van reiziger Pierre Loti uit 1903: *Vers Ispahan*. Met Kader Abdolah reizen we door Perzië, vergezeld door de oriëntaalse atmosfeer van de pianomuziek van Koechlin.

UITVOERENDEN

Ralph van Raat, piano
Kader Abdolah, vertelling

PROGRAMMA

Charles Koechlin (1867-1950)
- *Les heures Persanes*
Met vertellingen van schrijver Abdolah.

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 25 JANUARI 2024 | 20.15 UUR

MATRICALE

Moedertaal

Het Nympheas Trombone Quartet dat furore maakt op de Nederlandse podia stelde een programma samen rond het madrigaal. In de ontstaansgeschiedenis van het madrigaal, vanaf de 14de eeuw, vormden teksten in de moedertaal van de componisten het uitgangspunt. Madrigalen werden uitgevoerd door zangers maar ook door instrumentalisten. Het kwartet speelt muziek van onder anderen Adriaen Willaert en Josquin Desprez. Daarnaast schreven vier componisten nieuwe stukken op basis van teksten in hun moedertalen.

UITVOERENDEN

Nympheas Trombone Quartet:
Arjan Linker, Wilco Kamminga, Niels Jacobs en Tim Ouwejan, trombone

PROGRAMMA

Werken van Adrian Willaert, Josquin Deprez, Ramin Amin Tafreshi, Apollonio Maiello, Primo Ish-Hurwitz en Arjan Linker.

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 1 FEBRUARI 2024 | 20.15 UUR

DICHTER BIJ FEITH

Een muzikale reis door de 'Hollandsche Romantiek'

Een programma rondom Nederlandse dichters en schrijvers rond de eeuwwisseling naar de 19de eeuw. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de werken van de wereldberoemde tijdgenoot Goethe zijn de verzen van de romantische Nederlandse dichters Rhijnvis Feith, Bilderdijk, Bellamy, Staring en Van Alphen veel minder bekend. En waar Goethe door de grootste componisten is getoonzet, is dat voor zijn Nederlandse tijdgenoten niet weggelegd. Althans, zo leek het, want Lineke Lever en Henriette Feith hebben prachtige muziek gevonden.

UITVOERENDEN

Henriette Feith, sopraan, Lineke Lever, piano, Sebastiaan van Halsema, cello

PROGRAMMA

Liederen op teksten van Rhijnvis Feith, Antony Staring, Jacobus Bellamy, Petronella Moens en Hieronymus van Alphen door Johann R. Röhner, Jan Mul, Hans Schouwman, Johan Schmier, Henri Zagwijn en Theodor Verhey én Daan Manneke en Nico Hovius.

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Nederlandse dichters
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 9 FEBRUARI 2024 | 20.15 UUR

FRÉDÉRIC CHOPIN

Onder de titel 'Chopin en de andere Chopin' programmeert de Leidse Salon een viertal concerten waarin behalve Chopin zelf ook de Russische, de Hollandse en de Curaçaose Chopin centraal staan.

UITVOERENDE

Nicolas van Poucke, piano

PROGRAMMA

Frédéric Chopin (1810-1849)
- Polonaises (opus 26)
- Impromptu's (opus 29, 36 en 51)
- Fantasie - impromptu (opus 66)
- Scherzo IV (opus 54/4)
- Mazurka's (opus 33)
- Sonate (opus 58)

*Concert in de themaserie
Chopin en de andere Chopin
Frédéric Chopin
Zie blz 46-49 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 15 FEBRUARI 2024 | 20.15 UUR

KOM ZIJN LIEFSTE

Herman Gorter, de dichter van *Mei* ('Een nieuwe lente en een nieuw geluid...') had een bijzonder leven en maakte de mooiste gedichten uit de Nederlandse literatuur. Het Feest der Poëzie neemt u mee door leven en werk van deze grote dichter.

Voordrachtskunstenaar Simon Mulder brengt de gedichten van de lyrische, experimentele classicus, dichter en socialist Gorter en vertelt het verhaal van zijn leven.

Saskia de Man en Daan van de Velde brengen bijzondere en nauwelijks uitgevoerde liederen op teksten van Gorter.

UITVOERENDEN

Het Feest der Poëzie:

Simon Mulder, voordracht
Daan van de Velde, piano
Saskia de Man, sopraan

PROGRAMMA

Voordracht en liederen op teksten van Gorter van A. Oomen, J.G. Kolvers, Joh. F. Kelja en K. Stougje.

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Nederlandse dichters
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 23 FEBRUARI 2024 | 20.15 UUR

JANE AUSTENS SALON

Geïnspireerd op de sfeer van de salons ten tijde van schrijfster Jane Austen stelde Duo Houberg & Vegter een programma samen met klassieke muziek uit de salons, gebaseerd op historische feiten uit het begin van de 19de eeuw, verpakt in het persoonlijke verhaal van twee Britse 'cousins'. De avond wordt gepresenteerd als een levendige briefwisseling tussen de twee dames; Houberg en Vegter zullen in passend kostuum musiceren.

UITVOERENDEN

Duo Houberg & Vegter:

Charlotte Houberg, sopraan
Heleen Vegter, piano
Saskia Bonarius, regie

PROGRAMMA

Werken van Wolfgang Amadeus Mozart, Joseph Haydn, Belle van Zuylen, Maria Szymanowska, Hélène de Montgeroult en Johan B. Cramer.

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Vrouwen voor het voetlicht
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 1 MAART 2024 | 20.15 UUR

MOOIER DAN EEN ZOMERDAG

Shakespeares 154 sonnetten zijn nooit meer overtroffen: ze zijn vulgair en diepzinnig, duister en kraakhelder, vol van liefde en seks, kolkend van wanhoop en waanzin. Zet daar tegenover de luitmuziek: voor schoonheid en hofmakerij, voor lust en romantiek, voor melancholie en droefheid en je hebt een 'match made in heaven'. Shakespeare ging er, net als de meeste van zijn Engelse tijdgenoten, vanuit dat de luit de luisteraar in een staat van diepe vervoering kon brengen.

Laat u ook in vervoering brengen, door de briljante taal van 's werelds grootste dichter en door de ruisende snaren in de muziek

van John Dowland en tijdgenoten. Het papier komt tot leven in de voordracht van de gelauwerde Shakespeare-vertaler Bas Belleman. Arjen Verhage & David Mackor beroeren met hun luitspel de zinnen.

UITVOERENDEN

Arjen Verhage, luit
David Mackor, luit
Bas Belleman, voordracht

Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Sonnetten
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Nikolaj Lund

VRIJDAG 8 MAART 2024 | 20.15 UUR

ENOCH ARDEN

Declamatorium van Richard Strauss

Het genre van het declamatorium, het voorgedragen lange gedicht dat afgewisseld of begeleid wordt met instrumentale muziek, was aan het eind van de 19de eeuw enorm populair. Componist Richard Strauss maakte in 1897 een declamatorium naar de klassieker *Enoch Arden* van Alfred Tennyson uit 1864. Dit liefdesdrama gaat over een zeeman, Enoch Arden, die opgroeit in een dorpje aan de Schotse kust. Enoch Arden lijdt schipbreuk op zee, waarna hij jarenlang op een onbewoond eiland verblijft. En dat is nog maar het begin van alles: na zijn redding blijkt zijn echtgenote

hertrouwd te zijn met een jeugdvriend. Enoch is discreet genoeg om zijn identiteit niet te onthullen, met als gevolg dat hij sterft aan een gebroken hart.

UITVOERENDEN

Alexander Oliver, declamatie
Hanna Shybayeva, piano

Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Declamatorium
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 14 MAART 2024 | 20.15 UUR

BEETHOVEN WIE BEN JE?

Ludwig van Beethoven, misschien wel de meest geliefde componist uit de klassieke muziekgeschiedenis. In muziek- en tekstfragmenten wordt geprobeerd de mens Beethoven wat dichterbij te brengen. Wie was hij? Wat vertellen zijn composities over zijn leven? Wat dreef dit gekwelde, onstuimige en fonkelende genie? 'Beethoven – wie ben je?' houdt het midden tussen een concert en een toneelstuk, een meeslepende combinatie van muzikaal meesterschap en vertelkunst, een luisterrijke samensmelting van tekst, spel en muziek.

UITVOERENDEN

Storioni Trio:

Bart van de Roer, piano
Wouter Vossen, cello
Bart Vossen, viool
Thom Hoffman, spel, tekst en regie

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Vertelconcert
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Sarah Wijzenbeek

DONDERDAG 21 MAART 2024 | 20.15 UUR

DE GOLDBERGVARIATIES: SAXOFOONKWARTET

De *Goldbergvariaties* worden in 2024 maar liefst drie keer uitgevoerd. Bachs 'Aria mit verschiedenen Veränderungen', dertig variaties met een aria aan het begin en aan het eind, wordt vandaag uitgevoerd door het Berlage Saxofoonkwartet.

Arrangeur en lid van het Berlage Saxofoonkwartet Peter Vigh: 'De *Goldbergvariaties* vroegen om een heel eigen aanpak. Dat werk is een gebouw, waarin je niet straffeloos een pilaar kan verplaatsen. Dan dreigt instortingsgevaar. Bach bouwt zijn stukken op een star wiskundig fundament, maar binnen die dwingende structuur biedt hij ons oneindige vrijheid. Bekijk de noten en we zien mathematische formules, beluister ze en we raken ontroerd.'

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

UITVOERENDEN

Berlage Saxofoonkwartet:

Lars Niederstrasser, sopraansaxofoon
Peter Vigh, altsaxofoon
Juani Palop, tenorsaxofoon
Eva van Grinsven, baritonsaxofoon

PROGRAMMA

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
- Goldbergvariaties

*Concert in de themaserie
De Goldbergvariaties gevarieerd
Saxofoonkwartet
Zie blz 50-53 voor de toelichting bij dit thema.*

WOENSDAG 27 MAART 2024 | 20.15 UUR

DE JONGE WERTHER

Een vertelconcert over het leven van een kunstenaar uit de 21ste eeuw. Violist Rusanovsky vertelt persoonlijke verhalen omlijst door solo vioolwerken. Een zoektocht naar binnen met alle ups en downs die daarbij komen kijken. Goethes briefroman *Die Leiden des jungen Werthers* over de persoonlijke emoties van Werther diende als inspiratiebron. Filosoof Florian Jacob presenteert zijn perspectief op het verhaal en plaatst het zo in de huidige tijd.

UITVOERENDEN

Arthur Rusanovsky, viool
Florian Jacobs, tekst en voordracht

PROGRAMMA

- Henryk Wieniawsky (1835-1880)
- Etudes-Caprices voor viool (opus 18/2)
- Johann Sebastian Bach (1685-1750)
- Sonate in g (BWV 1001)
- Nicolo Paganini (1782-1840)
- Caprice 24 voor viool (opus 1/24)
- Franz Kreisler (1875-1962)
- Recitativo und Scherzo-Caprice (opus 6)
- Arthur Rusanovsky
- Improvisatie

Concert in de themaserie

Goethe

Goethe vertelconcert

Zie blz 54-57 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Brenda van Leeuwen

VRIJDAG 5 APRIL 2024 | 20.15 UUR

FEEST VAN HET BEGIN

Hoe maak je van een beul die door zijn afkomst gedoemd was de doodstraf uit te voeren in het Parijs van de 18de eeuw, iemand van wie je gaat houden? De bekroonde historische roman van Joke van Leeuwen over de vriendschap tussen beul Sanson en klavecimbelbouwer Schmidt werd door de auteur bewerkt tot een voorstelling met de muziek van de gambisten vader Antoine en zoon Jean-Baptiste Forqueray. Een voorstelling over universele vragen over waarheid en schoonheid waarin de hartstochtelijke muziek van Forqueray en de beeldende teksten van Joke van Leeuwen elkaar versterken.

UITVOERENDEN

Ensemble La Silva:

Nanneke Schaap, viola da gamba
Anna Lachegyi, viola da gamba
Marion Boshuizen, klavecimbel

Joke van Leeuwen, voordracht

PROGRAMMA

- Antoine Forqueray (1672-1745)
- Allemande La LaBorde
- La Forqueray
- La Regente
- Karl Friedrich Abel (1723-1787)
- Prelude
- Antoine Forqueray
- La Cottin
- La Ferrand
- La Portugaise
- Jean Baptiste Forqueray (1699-1782)
- Allemande (Pièces a trois violes)
- Marin Marais (1656-1728)
- Chaconne
- Jean Baptiste Forqueray
- Courante (Pièces a trois violes)
- Johann Sebastian Bach (1685-1750)
- Wenn ich einmal soll scheiden
- Preludio XXIV (BWV 869)
- Antoine Forqueray
- La Marella
- La Couperin

Concert in de themaserie

Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Vertelconcert

Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 12 APRIL 2024 | 20.15 UUR DE HOLLANDSE CHOPIN

Onder de titel 'Chopin en de andere Chopin' programmeert de Leidse Salon een viertal concerten waarin behalve Chopin zelf ook de Russische, de Hollandse en de Curaçaose Chopin centraal staan.

Vandaag staat de Zeeuwse componist Gerard von Brucken Fock centraal. De componist werd vanwege zijn pianowerken '24 praeludes opus 15' door de Noorse componist Edvard Grieg de 'Hollandse Chopin' genoemd. Von Brucken Fock speelde verschillende rollen in het muzikaleven waaronder die van recensent. Het oeuvre van Von Brucken Fock bevat een aantal meesterwerken maar zijn fanatiek beleden geloof botste met zijn zelfbeeld als kunstenaar. Willem Mengelberg noemde hem 'een van de geniaalste Hollandse componisten, die zichzelf echter ernstig in de weg zat.'

UITVOERENDEN

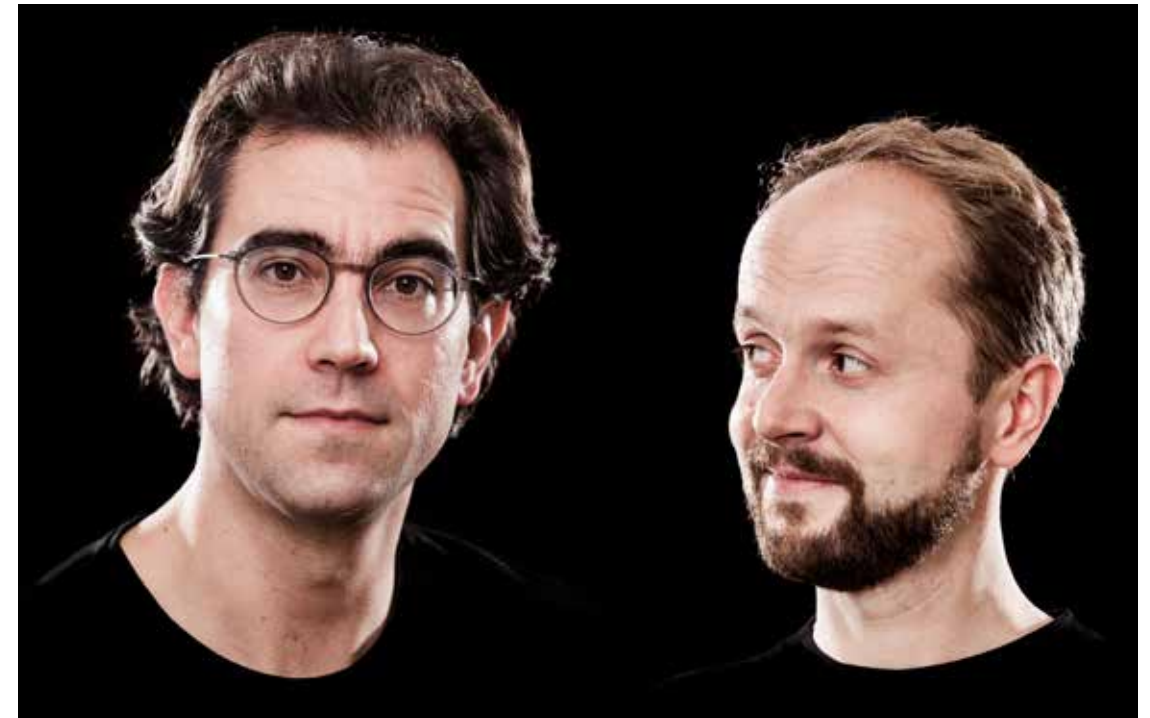
Lisa Jacobs, viool
Frans Douwe Slot, piano

PROGRAMMA

- Gerard von Brucken Fock (1859-1935)
- Elegie für Violine mit Begleitung der Pianoforte opus 7
 - Andante non troppo
- Frédéric Chopin (1810-1849)
- Barcarolle in Fis majeur (opus 60)
- Gerard von Brucken Fock
- Grosse Sonate für Pianoforte und Violine
 - Sonate voor viool en piano in E majeur
- Edvard Grieg (1843-1907)
- Sonate voor viool en piano in G majeur (opus 13)

*Concert in de themaserie
Chopin en de andere Chopin
De Hollandse Chopin
Zie blz 46-49 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 18 APRIL 2024 | 20.15 UUR GOETHE EN SCHUBERT

Goethe heeft als symbool voor de Sturm und Drang-beweging generaties van kunstenaars tijdens zijn leven en ver daarna beïnvloed, geïnspireerd en gevormd. Lyriek was voor Goethe geen dode kunst, hij vond dat zijn gedichten altijd voorgedragen of gezongen moesten worden. Maar Goethe was heel eigenwijs wat de vertoning van zijn gedichten betrof. Een begeleiding moest sober en eenvoudig zijn en het woord niet verstoren. Schubert stuurde zijn opus 1, *Erlkönig*, aan Goethe op maar het werd hem zonder commentaar teruggestuurd. Onbegrijpelijk vanuit ons huidige perspectief maar kenmerkend voor deze trotse grootmeester van het woord. In dit concert hoort u hoe Goethes gedichten de componisten

rond en na hem hebben geïnspireerd tot het schrijven van ware meesterwerken. Met of zonder Goethes goedkeuring.

UITVOERENDEN

Florian Just, bariton
Jan-Paul Grijpink, piano

PROGRAMMA

Werken van Beethoven, Schubert, Tjaikovsky, Diepenbrock, Röntgen, Grieg, Schumann en Reger en anderen.

*Concert in de themaserie
Goethe
Getoonzet
Zie blz 54-57 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Erik de Jong

VRIJDAG 10 MEI 2024 | 20.15 UUR

MANFRED

Het dramatisch gedicht *Manfred* van Byron dat in 1817 verscheen deed veel stof opwaaien. De hoofdpersoon is een 'Faustiaanse' edelman uit de Alpen. Hij wordt gekweld door een mysterieuze schuld, die van doen heeft met de dood van zijn geliefde, Astarte. Hij gebruikt zijn meesterschap in taal en betovering om zeven geesten op te roepen, van wie hij vergetelheid verlangt. De geesten zijn niet in staat aan Manfreds verzoek te voldoen. Jed Wentz voert zoals gebruikelijk in de 19de eeuw *Manfred* op als een one-man show.

UITVOERENDEN

Cecilia Bernardini, viool
Octavie Dostaler-Lalonde, cello
Artem Belogurov, piano
Jedidah Wentz, declamatie

PROGRAMMA

Werken van o.a. Robert Schumann (delen uit de *Manfred*), Fanny Hensel-Mendelssohn en Clara Schumann.

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Declamatorium
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 25 APRIL 2024 | 20.15 UUR

STERKE VROUWEN IN DE 17DE EEUW

La Sfera Armoniosa speelt een bijzonder programma met composities van de vrouwelijke componisten Barbara Strozzi (1619-1677) en Francesca Caccini (1587-1640), en met gedichten van Veronica Franco (1546-1591), één van de meest prominente courtisanes van Venetië.

Ze publiceerde twee dichtbundels.

De gedichten worden gezongen en voorge dragen door de wereldberoemde Amerikaans-Nederlandse sopraan Claron McFadden.

UITVOERENDEN

La Sfera Armoniosa:

Claron McFadden, sopraan
Paulina van Laarhoven, viola da gamba
Mike Fentross, theorbe en barokgitaar

PROGRAMMA

Werken van Barbara Strozzi, Francesca Caccini en Veronica Franco.

*Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Vrouwen voor het voetlicht
Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Simon van Bortel
Foto blz 3 Lars van den Brink

VRIJDAG 17 MEI 2024 | 20.15 UUR HARRY PARTCH

Harry Partch (1901-1974), een eigenzinnig componist en instrumentenbouwer, schreef unieke muziek die zelden wordt uitgevoerd. Dit heeft alles te maken met het feit dat zijn muziek alleen op (kopieën van) zijn eigen instrumenten kan worden uitgevoerd. Op 29-jarige leeftijd verbrandde hij al zijn composities in een potkachel en begon met het bouwen van speciale instrumenten om zijn eigen muziktaal in 43-toonsstemming te laten klinken. Hij vond musici die met hem wilden samenwerken en schreef wonderbaarlijk intieme muziek, vocaal georiënteerd, in rijke klankkleuren, meeslepend en verhalend. Het Scordatura Ensemble is door zijn muziek gefascineerd en al sinds 2001 bezig om zijn kamermuziekrepertoire te reconstrueren.

UITVOERENDEN

Scordatura Ensemble:

Reinier van Houdt, chromelodeon
Alfrun Schmid, zang, kithara
Elisabeth Smalt, adapted viola, kithara
Chris Rainier, adapted guitars, kithara

PROGRAMMA

Werken van Harry Partch.

Concert in de themaserie

Stemmingen

Partch

Zie blz 58-61 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 23 MEI 2024 | 20.15 UUR DE GOLDBERGVARIATIES: PIANO

De *Goldbergvariaties* worden in 2024 maar liefst drie keer uitgevoerd. Bachs '*Aria mit verschiedenen Veränderungen*', dertig variaties met een aria aan het begin en aan het eind, wordt uitgevoerd door het Berlage Saxofoonkwartet, pianist Hannes Minnaar en het Brunsvik strijktrio.

Hannes Minnaar over de *Goldbergvariaties* in *Preludium*: 'De *Goldbergvariaties* vormen volgens mij het extreemste stuk voor klavier van Bach. Er zit zo ontzettend veel virtuositeit in, échte virtuositeit, zoals je die ook bij Liszt hebt. Ik heb het dan over pure "Spielfreude", het muzikanteske aspect.'

UITVOERENDE

Hannes Minnaar, piano

PROGRAMMA

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
- *Goldbergvariaties*

Concert in de themaserie

De Goldbergvariaties gevarieerd

Piano

Zie blz 50-53 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 30 MEI 2024 | 20.15 UUR

MICROTONALITEIT

Ensemble SCALA is een ensemble met specialisten op het gebied van microtonale muziek, die gezamenlijk de grenzen verkennen van de kleurrijke mogelijkheden van microtonaliteit. Het ensemble richt zich op belangrijke microtonale systemen, zoals de 31-toonsstemming met 31 tonen per octaaf, de 24-toonsstemming (kwarttoonstemming), de 19-toonsstemming en de reine stemming, met nadruk op de eerste. Ensemble SCALA speelt hedendaags werk en bestaand werk uit de 16de en 17de eeuw.

UITVOERENDEN

Ensemble SCALA:

Raymond Honing, fluit
 Michel Marang, klarinet
 Manuel Visser, altviool
 Stefan Gerritsen, microtonale gitaar
 Anne Veinberg, 96-toonspiano/keyboards
 Ere Lievonen, (gesampled) 31-toonsorgel
 Glenn Liebaut, percussie

PROGRAMMA

Werken van De Beer, Badings, Riley, Vrolijk en anderen.

Concert in de themaserie

Stemmingen

SCALA

Zie blz 58-61 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 13 SEPTEMBER 2024 | 20.15 UUR

SALON ZAUBERFLÖTE

De huiskamerversie van de *Zauberflöte* wordt weer tot leven gewekt! We bevinden ons in een Franse salon met deze 19de eeuwse bewerking voor viool, altviool en gitaar. Gastheer en verhalenverteller Marius Gosschalk vertelt over de magische avonturen van de Koningin van de nacht, een flierefluitende vogelvangster en het verliefde stel, Tamino en Pamina.

UITVOERENDEN

Femke Huizinga, viool
 Izhar Elias, gitaar
 Marta Jiménez, altviool
 Marius Gosschalk, verteller

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

PROGRAMMA

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)
 Delen uit de *Zauberflöte*.

Concert in de themaserie

Brieven, verhalen, gedichten en boeken

Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

WOENSDAG 18 SEPTEMBER 2024 | 20.15 UUR

DE CURAÇAOSE CHOPIN

Onder de titel 'Chopin en de andere Chopin' programmeert de Leidse Salon een viertal concerten waarin behalve Chopin zelf ook de Russische, de Hollandse en de Curaçaose Chopin centraal staan.

Vandaag staat de Curaçaose componist Willem Stadius Muller (1930-2019) centraal. Kleinzoon Alexander Kraft van Ermel speelt Muller en Chopin en vertelt over het spannende leven van Muller die naast componist en pianist ook agent van de geheime dienst was.

UITVOERENDE

Alexander Kraft van Ermel, piano

PROGRAMMA

- Frédéric Chopin (1810-1849)
- Nocturne (opus 15/1)
- Mazurka's
- Waltz (opus 42)
- Etude (postuum opusnr. 2)
- Ballade (opus 52/4)

Willem Stadius Muller (1930-2019)

- Antillean Dances
- Danza 'Un Anochi na Scharloo'
- Waltz 'Piet Maal'
- Suite Pikina (opus 7)

Waltz

Mazurka

Tumba

Concert in de themaserie

Chopin en de andere Chopin

De Curaçaose Chopin

Zie blz 46-49 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 27 SEPTEMBER 2024 | 20.15 UUR

DE WERELD VAN DE VOCALE 31-TOONS MUZIEK

Vokalprojekt 31 is een baanbrekend ensemble van vier vocalisten, die 31-toonsmuziek uit de Renaissance, vroege barok en de huidige tijd uitvoeren. Het ensemble wordt begeleid met een uniek 31-toons orgel, gemaakt met samples van het eveneens 31-toons Fokkerpijporgel in het Muziekgebouw in Amsterdam. Samen voeren zij op fascinerende wijze muziek in de middentoonstemming en de 31-toonsstemming uit. Het doel van het ensemble is om de bijzondere mogelijkheden van het 31-toonsstelsel en de middentoonstemming in oude muziek en nieuwe muziek ten gehore te brengen. De verdeling van 31 afstanden in een octaaf in plaats van 12 maakt het mogelijk zowel rene stemmingen uit de late Renaissance als ook moderne microtonale muziek uit te voeren.

UITVOERENDEN

Vokalprojekt 31:

Valeria Mignaco, sopraan

Alfrun Schmid, alt

Daan Verlaan, tenor

Erks Jan Dekker, bariton

Ere Lievonen, (gesampled) Fokker-orgel

PROGRAMMA

Vocale composities van Costa, Vicentino, Münz, Van Dijk, Germanus, Gesualdo, Marenzio, Badings, Kadar en anderen.

Concert in de themaserie

Stemmingen

Vocaal

Zie blz 58-61 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Karolina Maruszak

WOENSDAG 9 OKTOBER 2024 | 20.15 UUR

MEDTNER OP TEKSTEN VAN GOETHE

De Russische componist Nikolaj Medtner (1880-1951) schreef een bijzonder oeuvre. Zijn critici waren verdeeld over zijn composities: de een vond hem aartsconservatief, de ander vooruitstrevend. Medtner schreef 108 liederen op teksten van onder meer Goethe. Medtner, die bevriend was met Rachmaninov, woonde vanaf de jaren '20 achtereenvolgens in Berlijn, bij Parijs en uiteindelijk vanaf 1936 in Londen. Pianist Frank Peters en mezzosopraan Ekatarina Levental startten enkele jaren geleden een inmiddels alom geprezen samenwerking om de liederen van Medtner uit te voeren en op cd te zetten. Dit concert is gewijd aan de liederen op teksten van Goethe.

UITVOERENDEN

Ekatarina Levental, mezzosopraan
Frank Peters, piano

PROGRAMMA

Lieder van Nikolaj Medtner op teksten van Goethe.

*Concert in de themaserie
Goethe*

*Goethe door Medtner getoonzet
Zie blz 54-57 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 18 OKTOBER 2024 | 20.15 UUR

ALONG THE SILKROAD

In het spoor van Marco Polo

Wat ontdekkingsreiziger Marco Polo wellicht gehoord zal hebben tijdens zijn reizen naar het Verre Oosten vormt het uitgangspunt voor het programma waarin drie muzikale tradities elkaar ontmoeten: Middeleeuwse vedels en troubadourgezangen, zoetgevooisde barden begeleid door snarentokkels op langhalsluiten uit Klein Azië en het Midden-Oosten en de mysterieuze keelzang uit de steppen van Centraal-Azië. Een prachtige mix van kleuren en stemmingen.

UITVOERENDEN

Trio Osuna:

Thomas Baeté, vedel en zang
Emre Gültekin, langhalsluit
Raphaël de Cock, chatkan, mondharp,
herdersfluit en boventoon- en keelzang

PROGRAMMA

Traditionele muziek uit onder andere
Khakassia, Macedonië, Anatolië en China.

*Concert in de themaserie
Stemmingen*

*Boventoon- en keelzang
Zie blz 58-61 voor de toelichting bij dit thema.*

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Erika Rodin

VRIJDAG 25 OKTOBER 2024 | 20.15 UUR

GOETHES FAUST

In de loop van de kunstgeschiedenis lieten talloze kunstenaars zich inspireren door Goethes versie van de Faustlegende. Goethes treurspel met zijn beroemde personages Gretchen, Mephisto en Faust zou wereldberoemd worden. De lijst van componisten die (delen uit) de *Faust* bewerkten bevat Gounod, Berlioz, Liszt, Busoni en vele anderen. Bariton Marc Pantus stelde een *Faust* samen aan de hand van liederen op Goethes teksten uit de verschillende episodes.

UITVOERENDEN

Marc Pantus, bariton
Daan Boertien, piano

PROGRAMMA

Werken van Schubert, Schumann, Beethoven en anderen.

Concert in de themaserie

Goethe

Faust

Zie blz 54-57 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

WOENSDAG 30 OKTOBER 2024 | 20.15 UUR

MISIA

Misia is een muzikale vertelling rond het leven van Misia Sert (1872-1950): de koningin van de Parijse salons, maar ook van de gebroken dromen en ontmaskerde liefde. Haar leven van glorie en tragiek, haar boeiende artistieke netwerk en verschroeiende muzikale passie vormen de rode draad.

Aan de hand van een uitgelezen muziekselectie en de verhalende soundtrack van radio- en documentairemaker Katharina Smets worden echte en fictieve verhaallijnen verweven tot een unieke kroniek.

UITVOERENDEN

Revue Blanche:

Lore Binon, sopraan
Caroline Peeters, fluit
Kris Hellemans, altviool
Anouk Sturtewagen, harp

PROGRAMMA

Werken van Déodat de Séverac, Georges Auric, Louis Durey, Erik Satie en Maurice Ravel.

Concert in de themaserie

Brieven, verhalen, gedichten en boeken

Vrouwen voor het voetlicht

Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 8 NOVEMBER 2024 | 20.15 UUR

KREUTZERSONATE

Muziek en literatuur komen vandaag samen in een muzikale voorstelling. Acteur Sieger Sloot leest fragmenten uit het beroemde boek *De Kreutzer-sonate* van Lev Tolstoj. In dit boek speelt de Kreutzer-sonate van Beethoven een belangrijke rol. Teksten van Tolstoj worden afgewisseld en doorweven met de Kreutzer-sonates van Beethoven en Leoš Janáček.

UITVOERENDEN

Vespucci kwartet:

Lisanne Soeterbroek, viool
 Marieke Kusters, viool
 Stephanie Steiner, altviool
 Douw Fonda, cello
 Sieger Sloot, acteur
 Kalle de Bie, cello
 Roswitha Devrient, concertdramaturg

PROGRAMMA

Leoš Janáček (1854-1928)
 - Strijkkwartet 1: 'Kreutzer-sonate'
 Ludwig van Beethoven (1770-1827)
 - Vioolsonate: 'Kreutzer-sonate' (opus 47/9),
 in een arrangement voor strijkkwintet
 Leo Tolstoj (1828-1910)
 - De Kreutzer-sonate (1889)

Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Vertelconcert
 Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

Fotografie Rob Overmeer

WOENSDAG 13 NOVEMBER 2024 | 20.15 UUR

GRENSVARIATIES

Waarom zijn we geneigd zulke harde grenzen te trekken? Of het nu gaat om landsgrenzen, tussen wij en zij, tussen binnen en buiten, tussen het digitale domein en het 'echte' leven – fysieke en psychologische grenzen spelen een prominente rol in ons bewustzijn. In de vertelvoorstelling *Grensvariaties* op muziek van Martijn Padding (1956) onderzoekt schrijver P.F. Thomése deze vraag aan de hand van verhalen uit zijn eigen familiegeschiedenis en uit zijn dagelijks leven. Een intieme voorstelling over een veelomvattend onderwerp.

UITVOERENDEN

New European Ensemble:

Felicia van den End, fluit
 James Meldrum, klarinet
 Ryan Linham, trompet
 Astrid Haring, harp
 Emlyn Stam, altviool
 P.F. Thomése, vertelling

PROGRAMMA

Martijn Padding (1956)
 - Grensvariaties

Concert in de themaserie
Brieven, verhalen, gedichten en boeken
Vertelvoorstelling
 Zie blz 42-45 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

DONDERDAG 21 NOVEMBER 2024 | 20.15 UUR

DE RUSSISCHE CHOPIN

Onder de titel 'Chopin en de andere Chopin' programmeert de Leidse salon een viertal concerten waarin behalve Chopin zelf ook de Russische, de Hollandse en de Curaçaose Chopin centraal staan.

Vandaag staat de Russische componist Alexander Skrjabin centraal. Van hem wordt verteld dat hij met de piano-parituren van Chopin onder zijn kussen sliep. 'Eenvoud is het hoogste doel, dat je bereikt wanneer je alle problemen hebt overwonnen', vond Chopin. Die eenvoud is bedrieglijk en dat geldt zeker ook voor de vroege werken van Skrjabin, zoals de 24 preludes.

UITVOERENDE

Koenraad Spijker, piano

PROGRAMMA

- Frédéric Chopin (1810-1849)
- Ballade in As (opus 47/3)
- Alexander Skrjabin (1872-1915)
- 24 preludes (opus 11)
- Frédéric Chopin
- Barcarolle in Fis (opus 60)

*Concert in de themaserie
Chopin en de andere Chopin
De Russische Chopin*

Zie blz 46-49 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

VRIJDAG 29 NOVEMBER 2024 | 20.15 UUR

DE GOLDBERGVARIATIES: STRIJKTRIO

De *Goldbergvariaties* worden in 2024 maar liefst drie keer uitgevoerd. Bachs *Aria mit verschiedenen Veränderungen*, dertig variaties met een aria aan het begin en aan het eind, wordt uitgevoerd door het Berlage Saxofoonkwartet, pianist Hannes Minnaar en het Brunsvik strijktrio.

De derde uitvoering van de *Goldbergvariaties* in de Leidse Salon wordt verzorgd door een strijktrio. Het was de Rus Dmitry Sitkovetsky die in 1984 zo gegrepen werd door de opnames van Glenn Gould, dat hij een versie van de variaties voor strijktrio schreef. Oorspronkelijk was deze transcriptie geschreven onder het spreekwoordelijke motto 'liefdewerk oud papier', want, zo zegt de bewerker: 'Het was in een tijd dat bewerkingen van dit soort meesterwerken met scepsis werden ontvangen'. Deze scepsis

verdween snel en Sitkovetskys 'versie' werd al gauw over de hele wereld gespeeld.

UITVOERENDEN

Brunsvik strijktrio:

Quirine Scheffers, viool
Ásdís Valdimarsdóttir, altviool
Mick Stirling, cello

PROGRAMMA

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

- Goldbergvariaties

Concert in de themaserie

De Goldbergvariaties gevarieerd

Strijktrio

Zie blz 50-53 voor de toelichting bij dit thema.

€ 22,50 / studenten en jongeren tot 18 jaar € 12,-, leden 40% korting, koffie/thee inclusief

1

BRIEVEN, VERHALEN, GEDICHTEN EN BOEKEN

1 Thema

Brieven, verhalen, gedichten en boeken

Gefluisterde, gesproken, gezongen en gedeclameerde woorden, in alle denkbare genres komen ze terug in de concertprogramma's van de Leidse Salon. We lichten kort een tipje van de sluier van die concertprogramma's waar taal, in welke vorm dan ook een rol speelt. We horen woorden in dialoog met de muziek. We horen woorden die betekenissen verklanken die met muziek niet zijn te beschrijven. We horen woorden in grote verhalen met grote gevoelens. We horen de taal, in mierzoete woorden gekonfijt. We horen de taal die verleidt, die shockeert en ontroert. En we horen de muziek als voertuig voor die taal. En ook horen we de muziek als de uitdrukking van het onzegbare.

De hedendaagse schrijvers Joke van Leeuwen, Kader Abdolah en P.F. Thomése maken hun opwachting in drie onderscheidende vertelvoorstellingen. Voorstellingen waarin de muziek soms het hoogste woord voert en dan weer langzaam vervliegt.

Joke van Leeuwen bewerkte haar bekroonde historische roman *Feest van het begin* tot een toneeltekst waarin de componistenfamilie Forqueray aan het einde van de 18de eeuw figureert. Kader Abdolah vertelt verhalen van weemoed en verlangen aan de hand van de pianocyclus *Les heures Persanes* van Charles Koechlin, een compositie die op zijn beurt weer is geïnspireerd door de verhalen die de marinier en wereldreiziger Pierre Loti aan het begin van de 20ste eeuw schreef.

En in het laatste van dit drieluik draagt schrijver P.F. Thomése in *Grensvarianties* voor uit zijn eigen teksten over de betekenis van grenzen. Een vertelvoorstelling met speciaal gecomponeerde muziek door de Nederlandse componist Martijn Padding.

We presenteren u twee declamatoria uit het Engels taalgebied. Met het declamatorium programmeren we het genre dat vooral in de tweede helft van de 19de eeuw populair was: epische gedichten worden gedeclameerd waarbij er tegelijkertijd begeleidende muziek klinkt. Dramatische liefdesgeschiedenissen zijn in de Leidse Salon het onderwerp van twee klassiekers uit de romantiek: *Enoch Arden* en *Manfred*. Het populaire gedicht *Enoch Arden* van Alfred Tennyson uit 1864 werd door de Duitse componist Richard Strauss in 1897 van een muzikale bedding voorzien. U hoort de oorspronkelijke Engelse versie met Alexander Oliver en pianist Hanna Shybayeva.

Een volgend gekweld personage verschijnt op het toneel met Manfred, de in zijn tijd al even beroemde protagonist uit het gelijknamig

dramatische gedicht van Lord Byron (1817). Jedidah Wentz kruipt in de huid van Manfred en wordt op viool, cello en piano bijgestaan met delen uit de *Manfred* van Robert Schumann.

In drie concerten zetten we vrouwen voor het voetlicht, componisten, dichters en rolmodellen, en sterke personages die zich in de door mannen gedomineerde kunstwereld manifesteerden. We introduceren twee Britse 'cousins' in de setting van de door Jane Austen beschreven salons. De musicerende vrouwen onderhouden een levendige briefwisseling die het begin van de 19de eeuw dichtbij haalt.

In een concert waarin we de muziek en gedichten een kleine twee eeuwen eerder situeren maken we kennis met de vrouwelijke componisten Barbara Strozzi en Francesca Caccini en met dichteres Veronica Franco. Sopraan Claron McFadden zingt en draagt voor.

We bezoeken de Parijse salons rond het begin van de 20ste eeuw waar we op audiëntie gaan bij Misia Sert, de koningin van de Parijse salons. Deze salonnière en pianist had een levendig netwerk waarin Debussy, Picasso en Coco Chanel figureerden.

We reizen nog wat verder terug in tijd en plaats naar de sonnetten van Shakespeare, sfeervol omlijst met muziek voor luitduo van onder anderen John Dowland, en keren terug op het continent naar de persoon en de muziek van Beethoven. In een volgend programma gaan we per trein nog verder oostwaarts. We zijn opnieuw getuige van een dramatisch liefdesverhaal tijdens een concert gemodelleerd naar Beethovens *Kreutzeronate*. In dat programma zal natuurlijk ook Tolstojs beroemde raamver telling niet ontbreken.

En ook een van Mozarts beroemdste opera's: *Die Zauberflöte* komt in salonversie op de planken.

We komen weer dichterbij huis met programma's rond de socialistische dichter Herman Gorter wiens werk in een voorstelling met gedichten en muziek tot leven wordt gebracht. En met een optreden van een nazaat van Rheinvis Feith in een Leids salonconcert, sopraan Henriette Feith, leggen we een rechtstreeks lijntje met de 'Hollandsche romantiek'.

En om tenslotte nog even door te gaan in en over de moerstaal. Het Nymphaeas Trombone Quartet maakte een intrigerend programma waarin de oorsprong van het madrigaal wordt verbonden met verhalen uit de moedertaal van een viertal componisten.

Concerten

VR 19 JAN	LES HEURES PERSANES	BLZ 10
DO 25 JAN	MATRICALE	BLZ 11
DO 1 FEB	DICHTER BIJ FEITH	BLZ 12
DO 15 FEB	KOM ZIJN LIEFSTE	BLZ 14
VR 23 FEB	JANE AUSTENS SALON	BLZ 15
VR 1 MRT	MOOIER DAN EEN ZOMERDAG	BLZ 16
VR 8 MRT	ENOCH ARDEN	BLZ 17
DO 14 MRT	BEETHOVEN WIE BEN JE?	BLZ 18
VR 5 APR	FEEST VAN HET BEGIN	BLZ 21
DO 25 APR	STERKE VROUWEN IN DE 17DE EEUW	BLZ 24
VR 10 MEI	MANFRED	BLZ 25
VR 13 SEP	SALON ZAUBERFLOTE	BLZ 29
WO 30 OKT	MISIA	BLZ 35
VR 8 NOV	KREUTZERSONATE	BLZ 36
WO 13 NOV	GRENSVARIATIES	BLZ 37

2

CHOPIN EN DE ANDERE CHOPIN

2 Thema

Chopin en de andere Chopin

'Op woensdag 17 oktober 1849, 's morgens om vier uur, in een woning van de Place Vendôme, een der meest aristocratische buurten van het toenmalige Parijs, stierf na een lang lijden Frédéric Chopin, de enige componist in wiens muziek het psychische, inspiratieve element een zodanig evenwicht vertoonde met het rationele en intellectuele deel, dat hij van af zijn eerste werken een soortgelijke macht over de mensen bezat als sommige legendarische personen uit de mythologie of de folklore, en dat hij honderd jaar na zijn dood dit fabelachtige

vermogen om te betoveren nog onverminderd behield.' Dit schreef muzikpublicist en componist Matthijs Vermeulen in 1958 over Frédéric Chopin.

Chopin en de invloed die hij had, ver over de Franse grenzen, is het uitgangspunt van een serie van vier concerten die de titel draagt: 'Chopin en de andere Chopin'. Naast de meester zelf verschijnen respectievelijk de Russische, de Hollandse en de Curaçaose Chopin op het toneel.

De Frans-Poolse Chopin, in 1810 geboren in Zelazola Wowa, reist nadat hij zijn opleiding heeft genoten in 1830 na het neerslaan van de Poolse novemberrevolutie vanuit Polen via Wenen naar Parijs. Vermeulen: 'Hij zal doen wat Napoleon niet gedurfd, niet gekund heeft. Hij zal Polen uit de ondergang opheffen, en het niet enkel zijn vrijheid hergeven, maar ook zijn oude roem en rang van de eerste onder de naties. Hij zal het land, dat zo dikwijls Europa redde tegen de barbaren en van de toekomst werd afgesneden, op de kaart werd uitgewist, herstellen in een vorm en een kracht, die land, volk en ziel van Polen overal op de wereld aanwezig zullen maken in elk hart, in elk geweten, als een realiteit, die niemand kan ontwijken, omdat zij ieder verschijnen zal door de verrukkelijkste der uitingen. Tegen de tyrannen, die zijn volk onderdrukken, en impliciet tegen alle tyrannie, tegen alle verdrukking, zal hij een Polen construeren van de immaterieelste materie, welke rebellische werking onontkoombaar moet doortrillen tot in ieder gemoed als het aangrijpendste protest, als een vervoerende vermaning, uitgesproken met muzikale middelen.

Hij had daarvoor alles te ontdekken en alles te verwezenlijken: een eigen ritme, eigen melodie, eigen klank, eigen gestalte, eigen gebaar, een eigen bewustheid. Behalve het notenschrift mag men zeggen, en behalve een beperkt aantal mogelijkheden om de notentekens te gebruiken, bestond er niets van zijn soort muziek, toen hij componeren ging wat hij construeren wilde: dat ideële Polen in een gebied van schoonheid, welke boodschap zou worden voor alle mensen. Hij moest zelfs een eigen vinger-techniek uitvinden om dat volk zijner dromen en zijner wensen op een piano hoorbaar en verstaanbaar te doen worden.

Ondanks ontzaglijke technische moeilijkheden, die tot op deze dag nog niet volmaakt overwonnen zijn, hebben meisjes en jongens zich van af het eerste moment waarin de muziek van Chopin klonk onvoorwaardelijk geworpen op iets wat hun ontoegankelijk en onvertolgbaar schijnen moest. Zodanig was reeds een eeuw geleden de macht van een genie, dat tegenwoordig zingt langs de straat, in de kazernes, in de herbergen, geduldig wachtend op mensen die zijn goedheid waarlijk begrijpen en die zijn beloften gestand doen.'

In deze heroïsche beschrijving van Chopin en zijn idealen klinkt de grote bewondering door voor Chopin, die goede sier maakt op recitals in de opkomende Parijse salons, intieme huiselijke avonden waarop in gegoede kringen werd gemusiceerd. Chopin verovert niet alleen de harten met zijn composities en zijn spel, ook zijn uiterlijk, zijn gestileerde kleding, zijn verfijndheid vallen bij de vrouwen in de smaak. Aan leerlingen uit die hogere kringen had Chopin dan ook geen gebrek. De wat broeierige sfeer van het vroeg 19de eeuwse Parijs hult de pianist met zijn zangerige virtuositeit in een aantrekkelijk aura dat verder straalt dan de Parijse stadsgrenzen. De drie verschillende componisten na hem, die als bijnaam de zijne krijgen, dragen allen op hun manier nog iets extra's bij aan de magie van de Poolse tovenaars hart, nadat zijn lichaam in Parijs werd begraven, naar Warschau werd gesmokkeld.

DE RUSSISCHE CHOPIN

Is het dit charisma dat muzikelliefhebbers herkennen in pianisten en componisten in hun eigen land? Wat betreft Alexander Skrjabin zou dat wel eens op kunnen gaan. De in 1872 geboren Skrjabin ging na een afgebroken militaire studie in 1888 alsnog naar het Moskous conservatorium. Net als collegastudent Rachmaninov

had Alexander een enorme bewondering voor Chopin. Al vroeg werd Skrjabin vanwege zijn manier van spelen de 'Russische Chopin' genoemd. Niet voor niets begon hij aanvankelijk ook te componeren in de stijl van Chopin. Met name in Parijs was het publiek zeer gecharmeerd van Alexanders manier van spelen en verschijning die de Parijzenaars aan Chopin deed denken. Hoezeer Skrjabin Chopin bewonderde blijkt ook uit de anekdote dat Alexander met de partituur van Chopins nocturnes onder zijn kussen sliep.

DE HOLLANDSE CHOPIN

Dat de in 1895 geboren Nederlandse componist Gerard von Brucken Fock vanwege zijn levensstijl de 'Hollandse Chopin' werd genoemd door zijn vriend Edvard Grieg lijkt niet waarschijnlijk. Het zijn vooral zijn 24 Praeludien opus 15 die hem deze bijnaam opleverden. Biograaf Eric L. Matser verhaalt in zijn boek over Von Brucken Fock van de rijk geboren Gerard die vond dat hij toch voor zijn geld moest werken. Het weerhield Von Brucken Fock er uiteindelijk niet van om als een rusteloze romanticus periodes in Amsterdam, Dresden, Praag, Wenen, Parijs en Middelburg te wonen. Het oeuvre van Von Brucken Fock bevat een aantal meesterwerken maar zijn fanatiek beleden geloof botste met zijn zelfbeeld als kunstenaar. Willem Mengelberg noemde hem "een van de geniaalste Hollandse componisten, die zichzelf echter ernstig in de weg zat."

DE CURAÇAOSE CHOPIN

De Antilliaanse muziek kent veel dansvormen: uit Ivoorkust overgeleverde tumba's en tabu's, de Curaçaose wals, de dans en de mazurka. Met de muziek van Chopin is de mazurka overgewaaid naar de Cariben. Met de dansen van Chopin in het hoofd gingen de Curaçaose componisten walsen en mazurka's compone-

ren. Volgens componist en kenner van de Curaçaose muziek Edgar Palm, wordt de mazurka in Polen tegenwoordig veel minder gedanst dan op Curacao. De ritmische composities waren niet alleen bedoeld om naar te luisteren maar ook om op te dansen. De Curaçaose pianist en componist Wim Status Muller (1930-2019) werd vanwege zijn fijnzinnige composities de 'Curaçaose Chopin' genoemd. Reden genoeg om zijn kleinzoon Alexander uit te nodigen voor een pianoconcert waar hij ook het nodige over zijn grootvader zal vertellen. Naast pianist was Status Muller namelijk ook jarenlang als 'spion' verbonden aan de BVD.

Concerten

VR 9 FEB	FRÉDÉRIC CHOPIN	BLZ 13
VR 12 APR	DE HOLLANDSE CHOPIN	BLZ 22
WO 18 SEP	DE CURAÇAOSE CHOPIN	BLZ 30
DO 21 NOV	DE RUSSISCHE CHOPIN	BLZ 38

3

DE GOLDBERG- VARIATIES GEVARIEERD

3 Thema

De Goldbergvariaties gevarieerd

De Goldbergvariaties worden in 2024 maar liefst drie keer uitgevoerd in de Leidse Salon. Bachs 'Aria mit verschiedenen Veränderungen', dertig variaties met een aria aan het begin en aan het eind, wordt respectievelijk uitgevoerd door het Berlage Saxofoonkwartet, pianist Hannes Minnaar en het Brunsvik strijktrio. Zonder moeite hadden we daar nog uitvoeringen met andere instrumenten aan kunnen toevoegen.

De compositie behoort tot de beroemdste die Johann Sebastian Bach schreef en is talloze keren verklankt, verbeeld en geromaniseerd; op het concertpodium, de langspeelplaat, de cd, in film en in romans. Reden genoeg om dit ingenieuze bouwsel vanaf drie zijden binnen te treden.

De status die de *Goldbergvariaties* tegenwoordig hebben is niet alleen te danken aan de oorspronkelijke uitgave voor twee-manuig klavecimbel uit 1741. Het was pianist Glenn Gould (1932-1982) die de *Goldbergvariaties* in de 20ste eeuw voor het grote publiek ontsloot. Hij zette de variaties twee keer op de plaat. De opname uit 1955 zorgde voor de doorbraak van de excentrieke Canadees én genereerde overweldigende belangstelling voor de compositie. Het spelen van de *Goldbergvariaties*, niet voor niks vaak omschreven als het beklimmen van de muzikale Olympus houdt vele musici generaties lang bezig. Gustav Leonhardt, de grote vernieuwer in de 'oude muziek' praktijk, bracht de *Goldbergvariaties* zelfs drie keer op plaat en cd uit. Op het wereldwijde web zijn sites die verschillende opnames van evenzovele of soms dezelfde musici becommentariëren en vergelijken. Zo worden de opnames van Gould uit 1955 en 1982 naast elkaar gezet. Bij de discussies over frasering, tempo, dynamiek in de piano-opnames zouden we bijna vergeten dat de compositie oorspronkelijk voor klavecimbel is geschreven.

De aria met zijn variaties dankt zijn naam aan de in 1727 geboren musicus Goldberg. Goldberg was een beschermeling van de Russische gezant Keyserlink. Het verhaal over het ontstaan van de *Goldbergvariaties* luidt dat Keyserlink aan Bach de opdracht gaf een compositie te schrijven die Goldberg voor hem kon spelen omdat de gezant aan slapeloosheid leed. Sommige verhalen zijn zo mooi dat het zonde van de moeite is om uit te zoeken of ze op waarheid berusten.

Het feit dat de *Goldbergvariaties* in vele verhalen en romans opduiken bewijst de enorme reikwijdte van het stuk. Vaak duikt de compositie op in de nabijheid van de dood. Anna Enquist beschrijft in haar ontroerende

roman *Contrapunt* uit 2008, het bestuderen van de variaties door 'een vrouw'. Een vrouw die terugkijkt op een leven met haar twee kinderen en haar man. Zij beschrijft gebeurtenissen en intermenselijke verhoudingen met behulp van de variaties. Elk hoofdstuk begint met een deel uit de partituur. 'Er was de vleugel, er was de tafel. Tussen beide plaatsen ging de vrouw heen en weer, meer gedreven door afkeer dan door verlangen. De dertiende variatie, de eerste met een echt langzaam tempo, een trieste sarabande omrankt door eindeloze guirlandes van tere nootjes, weliswaar in majeure maar evengoed onuitsprekelijk troosteloos, joeg haar naar de tafel. Ze nam het potlood ter hand. Het boekstaven van episodes uit het leven van een kind was het minste wat je van een moeder mocht verwachten. Gebaseerd op herinneringen van de moeder of op haar fantasie. Uitgaande van de chronologie, van de fotoalbums of van iets anders wat de invallen naar boven zweept. Muziek.' (Anna Enquist in *Variatie 13*)

Leon de Winter voert de *Goldbergvariaties* op in zijn roman *Geronimo* uit 2015. Special forces agent Tom verblijft op een legerbasis in Afghanistan. Hij treurt om de dood van zijn dochter Sarah en zoekt troost in Goulds opname van de variaties. Op de basis woont ook de Afghaanse tolk Sadi met zijn dochter Apana. 'En door de open deur zag ik Apana verschijnen, met open mond, met haar grote blauwe ogen [...] Onbeschermd stond ze in Bachs universum, waarin elke noot natuurlijk en wonderlijk op de volgende aansloot en een stroom van harmonie teweegbracht die boven de natuur uitsteeg. Ze keek naar de speakers, naar mij, wanhopig bijna, smekend om een antwoord op de vraag waarom ze hiermee werd belast, waarom ze te midden van het onvolkomene de volkomenheid moest beleven.

Ze wist vanaf dat moment dat schoonheid pijn deed omdat de beleving ervan eindig was, dat wist ik omdat ik het als kind zelf zo had ondergaan. Ze schrok toen na drie minuten de zachte aria werd opgevolgd door het rappe tempo van Variatio 1. Tranen schoten in haar ogen. Ze rende weg.' (Leon de Winter in *Geronimo*)

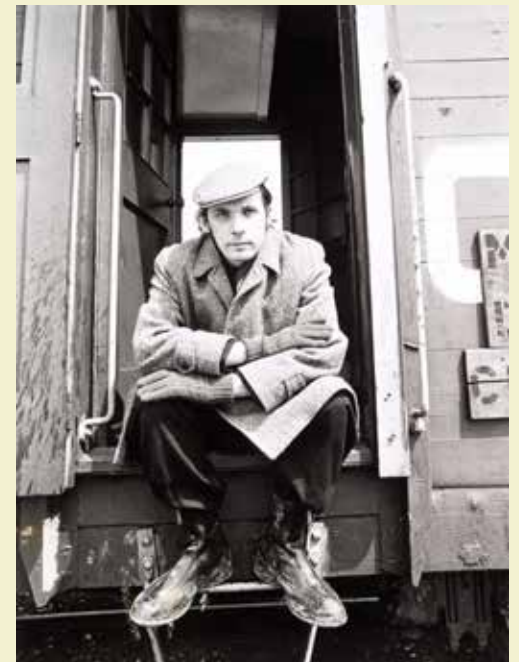
En ook voor de Amerikaanse schrijver en recensent Philip Kennicott raakt de dood verbonden met Bachs meesterwerk in zijn *Counterpoint, A Memoir of Bach and Mourning*. Na de dood van zijn moeder, met wie hij een problematische relatie had, besluit Kennicott de variaties te gaan studeren. In het studieproces start hij een zelfonderzoek waarin hij gaandeweg zijn relatie tot muziek en het uitvoeren ervan beschrijft. Kennicott projecteert de gevoelens die de *Goldbergvariaties* bij hem oproepen zelfs op zijn hond Nathan: 'Als hij muziek hoort die hem pijnlijk treft, is die pijn schrijnend en wordt door niets verzacht. Waarom kwelt die muziek hem toch zo? Dat had van meet af aan duidelijk moeten zijn. Toen we hem adopteerden was hij drie maanden oud, nog maar net oud genoeg om uit zijn nest gehaald te worden en aan menselijke zorg te worden toevertrouwd. Hij kwam bij ons in de eerste weken dat ik de *Goldbergvariaties* aan het studeren was, en sliep in een mandje in de keuken terwijl ik in de huiskamer zat te studeren. Hij was in een vreemd huis, omringd door nieuwe gezichten, en plotsklaps alleen. Bach was de soundtrack bij de meest traumatische gebeurtenis in zijn leven, de muzikale begeleiding bij zijn verwarring en zijn verdriet. Wanneer hij die muziek hoort mist hij zijn moeder.' (Vertaling Frits van der Waa)

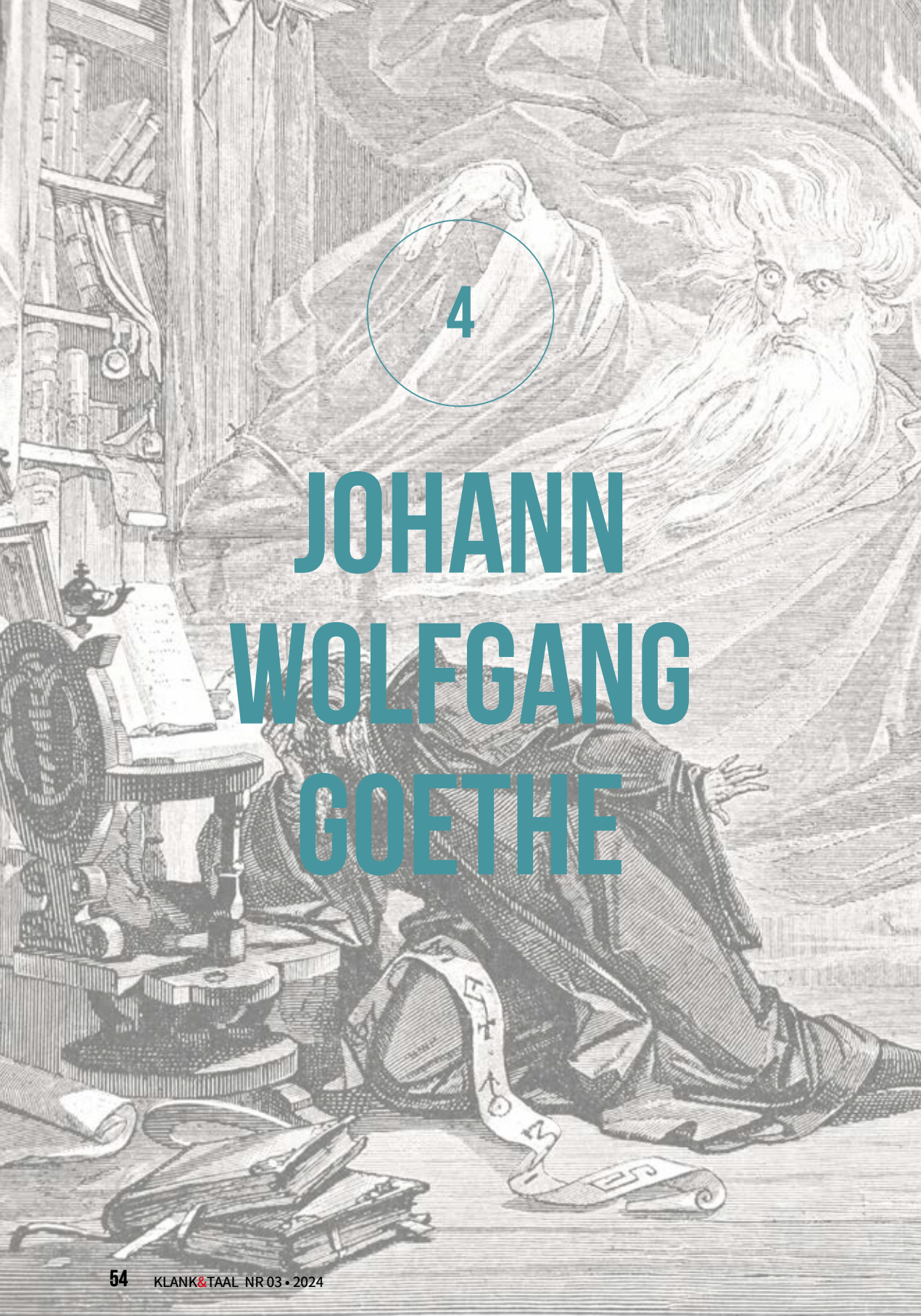
Om nog een laatste Nederlandstalige roman te noemen: Bert Natter schreef in 2014 met

Goldberg de zoektocht van de gesjeesde musicologie student Bart Lesage naar het levensverhaal van de persoon Goldberg. Een wervelende roman, met opnieuw een aantal te betreuren geliefden, die ingenieus de barokke tijd naar het heden haalt. Een met humor en gedegen kennis geschreven spreekwoordelijke achtbaan aan tragikomische, of als zodanig beschreven gebeurtenissen. Zelfs de dood van Goldberg wordt virtuoos en met gevoel voor luguber drama beschreven.

Concerten

DO 21 MRT	DE GOLDBERGVARIATIES: SAXOFOONKWARTET	BLZ 19
DO 23 MEI	DE GOLDBERGVARIATIES: PIANO	BLZ 27
VR 29 NOV	DE GOLDBERGVARIATIES: STRUJKTRIO	BLZ 39

4 JOHANN WOLFGANG GOETHE

4 Thema

Johann Wolfgang Goethe

Wie ooit wel eens een klassiek liedrecital bezocht heeft waar Duitstalige liederen ten gehore werden gebracht, zal misschien ook een tekst van Goethe (1749-1832) gehoord hebben. De homo universalis schreef meer dan 3000 gedichten. Het werk van Goethe is door talloze componisten, waaronder Goethes tijdgenoten, op muziek gezet. In vier avonden belichten we een klein deel van het werk van Goethe.

Als opmaat voor drie liedrecitals in de salon maakt de jonge violist Athur Rusanovsky zijn opwachting met een zeer persoonlijk vertelconcert dat geïnspireerd is op 'Die Leiden des jungen Werthers',

de briefroman uit 1774 die Goethe in een klap beroemd maakte. We programmeerden een samengestelde 'Faust', een recital waarin liederen en gesproken teksten uit dit wereldberoemde treurspel elkaar afwisselen. In een ander concert zal een van de beroemdste Goethelieder, de Erlkönig, niet ontbreken. In dit liedprogramma klinken naast de onvergetelijke toonzetting van Schubert ook werken van onder anderen Beethoven, Tsjajkovski, Diepenbrock, Röntgen, Grieg, Schumann en Reger. Als laatste in deze serie wordt er een avond gewijd aan liederen van Nikolaj Medtner (1880-1951) op teksten van Goethe.

Goethe leidde een bevoorrecht bestaan en groeit, in de woorden van biograaf Rüdiger Safranski, tijdens zijn leven al uit tot een soort instituut. ‘Een jongeman van goeden huize uit Frankfurt am Main, studeert in Leipzig en Straatsburg zonder echt een studie af te ronden, wordt uiteindelijk toch jurist, is aanhoudend verliefd en heeft een hele zwerm jonge meisjes en rijpere vrouwen achter zich aan. Met *Goetz von Berlichingen* wordt hij in Duitsland beroemd, na het verschijnen van *Die Leiden des jungen Werther* spreekt heel literair Europa over hem: Napoleon zal beweren dat hij de roman zeven keer heeft gelezen. Bezoekers stromen naar Frankfurt om daar de mooie, welbespraakte en geniale jongeman te zien en te horen. [...] Hij liefheeft in natuuronderzoek, vlucht naar Italië, woont ongehuwd samen - en bij dat al schrijft hij onvergetelijke liefdesgedichten, wedijvert met zijn vriend en collega-schrijver Schiller om de eer, schrijft romans, doet aan politiek en gaat om met de groten van kunst en wetenschap. Al bij leven wordt Goethe een soort instituut.’ (Vertaling Mark Wildschut)

Het kan niet anders dat zo'n leven als zondagskind ook afgunst opwekt. Zo was zijn verhouding met tijdgenoot, dichter, theoloog en filosoof Johann Gottfried Herder (1744-1803) af en aan problematisch. Safranski citeert Herder: ‘Hij is dus nu geheimraad, president van het gerechtshof, president van het oorlogscomité, voorzitter van bouw en woningtoezicht, waaronder ook van de wegenbouw, en daar bovenop nog directeur des plaisirs, hofdichter, organisator van fraaie festiviteiten, hofopera's, balletten, carnavalsoptochten, inscripties, kunstwerken enzovoort, en directeur van de tekenacademie, waar hij de afgelopen winter college heeft gegeven over osteologie. Daarnaast is hijzelf overal de eerste acteur,

danser, kortom het factotum van Weimar en omstreken en, zo God wil, binnenkort de major domus van alle Ernestijnse vorstenhuizen, waar hij op zijn rondzwervingen ter aanbedding langs trekt’ (Vertaling Mark Wildschut). Later hernieuwden Herder en Goethe de vriendschap en wisselden beiden natuurkundige theorieën uit.

Toen Goethe een hechte vriendschap met Friedrich Schiller ontwikkelde verwaterde de relatie tussen Herder en Goethe opnieuw. De vriendschap met Schiller (1759-1805) werd na de dood van de beide dichters geëerd met een dubbelstandbeeld op de Theaterplatz in Weimar. Schillers dood zorgde er voor dat Goethe als een soort eerbetoon aan Schiller het werk aan *Faust* weer oppakte. Het was namelijk uitgerokend Schiller geweest die hem stimuleerde om de *Faust* af te maken. Goethe startte al begin jaren 1770 met het stuk dat de bekendste versie van de eeuwenoude legende zou worden. Aan het eind van die legende wordt Faust met de dood bestraft. In Goethes vertelling worden zijn misdaden Faust niet fataal maar wordt hij door God uiteindelijk in genade aangenomen. In de versie van Goethe vertrouwt God erop dat de mens het onderscheid tussen goed en kwaad kent, ook wanneer hij de duivel ontmoet. Goethe zag de mens als een wezen dat tussen twee polen heen en weer getrokken wordt. Faust verzucht niet voor niets:

Zwei Seelen wohnen, ach! in meiner Brust,
die eine will sich von der andern trennen:
Die eine hält in derber Liebeslust
sich an die Welt mit klammernden Organen;
die andre hebt gewaltsam sich vom Dust
zu den Gefilden hoher Ahnen.

Goethes *Faust* is niet alleen door een groot aantal componisten op muziek gezet, in de

afgelopen eeuwen waagden ook schrijvers en dichters zich aan een Nederlandse vertaling van dit treurspel. In de inleidende tekst bij uitgave van de vertaling van Carel Steven Adama van Scheltema uit 1911 steekt de vertaler dichterlijk de loftrumpet over Goethe:

‘Goethe's leven en kunst zijn niet te scheiden, van zijn Werther tot zijn Wilhelm, van Tasso tot Faust, het is alles Goethe, en Goethe zelf ... en weer een andere Goethe.

Boven zijn tijd groeiend, als een boom uit het bos, overzag hij dien, overzag hij het verleden, en gelijk zijn hart dien tijd doorvoelde en doorleefde, droeg zijn geest een bloemlezing van kennis en schoonheid. „Alle wijsheid”, zeide hij, „is reeds eenmaal gedacht geworden; het komt er maar op aan, die nog eens opnieuw bedenken.” (Adama van Scheltema)

Concerten

WO 27 MRT	DE JONGE WERTHER	BLZ 20
DO 18 APR	GOETHE EN SCHUBERT	BLZ 23
WO 9 OKT	MEDTNER OP TEKSTEN VAN GOETHE	BLZ 32
VR 25 OKT	GOETHES FAUST	BLZ 34

5

STEMMINGEN

5 Thema Stemmingen

Onder de vlag 'Stemmingen' programmeren we vier avontuurlijke concerten met concertprogramma's die muziek bevatten met andere stemmingen en toonstelsels dan we in de westerse muziek gewend zijn.

Sinds de 18de eeuw wordt de westerse muziek gedomineerd door een toonsysteem met (slechts) 12 tonen in een octaaf. We kunnen ons dat het best voorstellen als we kijken naar een pianoklavier van het ene octaaf naar het andere, bijvoorbeeld van de ene c naar de andere c. We passeren dan twaalf toetsen, elke toets overbrugt een halve toon. Die twaalf halve tonen maken samen het octaaf vol.

Maar stel je voor dat je in een octaaf geen 12 stappen hebt maar 24 of 31? Op het eerste gehoor zal de muziek die daarmee gemaakt wordt ons 'vals' in de oren klinken, we zijn immers aan andere toonsafstanden en dus ook andere samenklanken gewend. Wanneer we een toonsysteem toepassen waar er meer dan die 12 stappen nodig zijn om het octaaf vol te maken, spreken we van microtonale muziek. De term laat zich eenvoudig verklaren: wanneer we meer dan 12 stappen nemen in het octaaf worden die stappen kleiner dan een halve toon en spreken we over microtonen.

Maar waarom zouden we eigenlijk met een ingewikkeld micrototaal systeem werken als de we in de westerse muziek al eeuwen met het eenvoudige twaalftonige systeem werken? De informatie van de Stichting Huygens-Fokker, het centrum voor microtonale muziek in Nederland, geeft op die vraag twee antwoorden.

In de eerste plaats kun je de microtonale muziek veel verfijnder nuanceren wat betreft toonhoogten, intervallen en akkoorden. In de tweede plaats kunnen in sommige microtonale systemen bepaalde traditionele intervallen veel zuiverder gerealiseerd worden dan in het twaalftonige systeem, dat door zijn beperktheid in een aantal opzichten een compromis wat betreft de zuiverheid moet sluiten. Microtonale systemen die op dit laatste uitgangspunt gebaseerd zijn noemt men reine stemmingen of zuivere intonaties. Met een veel gebruikte stemming in de 16de eeuw, de middentoonstemming, was het mogelijk bepaalde samenklanken veel 'zuiverder' te laten klinken.

Het is verfrissend om je te realiseren dat wat vals klinkt en wat niet vals klinkt eigenlijk een kwestie van wennen is. Het is een afspraak van een bepaalde groep mensen in een bepaald cultuurgebied. Hoe langer die norm als waarde geldt, hoe meer men gaat geloven dat het de enig ware norm is, net een soort natuurwet. Toen men in de 16de eeuw gewend was aan de net genoemde middentoonstemming vond men de gelijkzwevende stemming erg vals klinken. Nu we daaraan gewend zijn, moeten we soms weer aan het aparte karakter van de middentoonstemming wennen. Misschien kent u het 'Wohltemperierter Klavier' van Johann Sebastian Bach. Dit werk kun je ongeveer als begin beschouwen van die dominantie van de stemming met 12 gelijke toonsafstanden.

Microtonale muziek is geen bepaalde stijl in de muziek. De term microtonaliteit benoemt alleen het materiaal waarmee componisten werken. Maar door het gebruik van microtonale toonsystemen ontstaat meestal wel muziek met een geheel nieuwe klank, die niet ondergebracht kan worden onder de gangbare noemers van de muziek van de twintigste eeuw.

Op een gewone piano is het niet mogelijk microtonale muziek te maken, tenzij men het instrument drastisch herstelt. Op de meeste blaasinstrumenten is microtonaliteit toepasbaar met behulp van speciale blaas-techniek en vingergrepen. Voor de zangstem, de strijkinstrumenten en de trombone zijn microtonen vooral een kwestie van oefening; deze instrumenten kunnen immers alle gewenste toonhoogten voortbrengen. Maar waar de microtonale muziek zich het best bij voelt zijn natuurlijk de microtonale muziek-instrumenten, instrumenten met een groot aantal toetsen, snaren, pijpen, enzovoorts, elk voor een bepaalde toonhoogte gestemd. En uiteraard is in de wereld van de synthesizer en de computermuziek ook alles mogelijk wat betreft microtonen.

De Amerikaanse componist Harry Partch (1901-1974) bouwde zelf instrumenten om zijn 43-toonsmuziek uit te kunnen laten voeren.

De naam van de hierbovengenoemde stichting die zich in Nederland met microtonaliteit bezighoudt doet vermoeden dat het 31-toonsstelsel veel ouder is dan we denken. En inderdaad was het Christiaan Huyghens die al in 1691 het 31-toonsstelsel beschreef. Maar zelfs hij was niet de eerste theoreticus die een 31-toons verdeling in het octaaf beschreef. Nicola Vicentio (1555), Fabio Colonna (1618) en Lemme Rossi (1666) gingen hem voor. De tweede naam van de stichting: Fokker verwijst

naar Adriaan Fokker die in 1951 het zogenoemde Fokker-orgel voor het Teylorsmuseum in Haarlem ontwierp. Dit 31-toons orgel is na grondige renovatie verplaatst en tegenwoordig regelmatig te beluisteren in Muziekgebouw aan 't IJ. Bij de concerten in de Leidse Salon worden de gesampled klanken van dit orgel gebruikt.

Ensemble Scala, het Scordatura ensemble, Trio Osuna en Vokalproject 31 geven ons in een viertal concerten een inkijkje in de wereld van de microtonale muziek. Het 7-koppig Nederlandse instrumentaal ensemble Scala speelt 20ste eeuwse composities in 31-, 24- en 19-toonsstelsels. Het Scordatura ensemble wijdt een concert aan de muziek van Harry Partch in een 43-toonsstemming met instrumenten als de chromelodeon, en de adapted guitars en viola. De vier vocalisten van Vocalproject 31 zingen muziek uit de Renaissance, de vroegbarok en de huidige tijd. Trio Osuna speelt en zingt, in het voetspoor van de Zjderoute, traditionele muziek uit Khakassia, Macedonië, Anatolië en China.

Concerten

VR 17 MEI	HARRY PARTCH	BLZ 26
DO 30 MEI	MICROTONALITEIT	BLZ 28
VR 27 SEP	DE WONDERE WERELD VAN DE VOCALE 31-TOONS MUZIEK	BLZ 31
VR 18 OKT	ALONG THE SILKROAD	BLZ 38

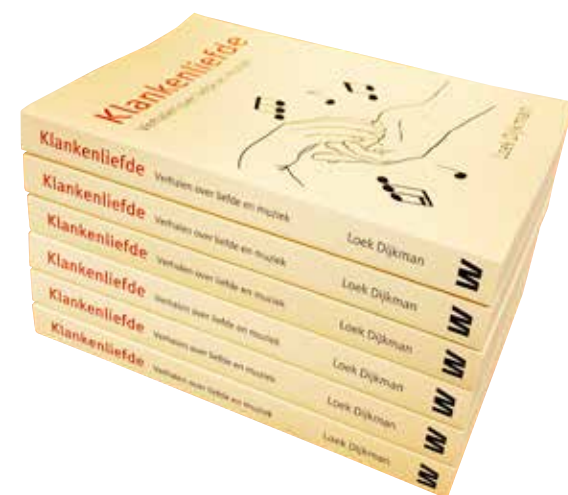
Leidse Salon

LID WORDEN

Voor 40 euro per jaar wordt u lid van de Leidse Salon. Als lid ontvangt u 40% korting gedurende dat jaar op de entreprijzen.

Bovendien ontvangt u als welkomstgeschenk gratis het boek *Klankenliefde, verhalen over liefde en muziek*. Zolang de voorraad strekt, kunt u het boek tijdens de concerten meenemen bij de balie.

40%
KORTING
OP DE ENTREEPRIJZEN
LEIDSE SALON

ALGEMENE INFORMATIE

De Leidse Salon

Hooglandse Kerkgracht 17A
2312 HS Leiden

071 516 48 48
info@leidsesalon.nl
www.leidsesalon.nl

Klank & Taal is een programmaboek van de Leidse Salon.
De Leidse Salon is een initiatief van Stichting Utopa.

Kaarten voor de concerten zijn te bestellen via
onze website: **www.leidsesalon.nl**.
Kaarten kunnen online betaald worden of met pin aan de kassa.

Parkeren

Er is geen eigen parkeergelegenheid bij het gebouw; de dichtstbijzijnde parkeermogelijkheden zijn de parkeergarages Haarlemmerstraat (ca. 300 meter) of Garenmarkt (ca. 700 meter).

Let op: per 13 juni 2022 is het straatparkeren gewijzigd in Leiden. Alle parkeerplekken op straat zijn voor vergunninghouders, met uitzondering van een aantal locaties waar bezoekers maximaal 2 uur kunnen parkeren.

COLOFON

Redactie

Johan Luijmes
E info@leidsesalon.nl
W www.leidsesalon.nl

Vormgever & Uitgever

Stichting Utopa
Hooglandse Kerkgracht 17A
2312 HS Leiden

Fotografie

De redactie heeft geprobeerd van alle afbeeldingen te achterhalen wie de rechthebbende is. Voor zover bekend zijn de rechthebbenden bij de foto's vermeld. Wie kan aantonen recht te hebben op een of meer afbeeldingen in dit nummer zonder door de redactie te zijn benaderd, wordt verzocht zich binnen twee weken na het verschijnen van dit nummer bij de redactie te melden. Winand Fotografie pagina 40, 41, 64, 65 en achterzijde omslag. Foto omslag voorzijde: Foppe Schut.

WWW.LEIDSEALON.NL

KOM LUISTEREN

DE LEIDSE
SALON

INTIEME KAMERMUZIEK
IN HET WEESHUIS
AAN DE HOOGLANDSE
KERKGRACHT

WWW.LEIDSESALON.NL